strânse şi reciproce dintre aceste categorii onomastice. Unul dintre numele proprii căruia îi surprinde evoluţia în procesul denominaţiei este toponimul şi antroponimul *Turda*, despre care notează că a funcţionat iniţial ca nume de persoană, apoi ca oiconim şi nume de familie. Lipsa unor informaţii cu privire la ciclicitatea denominaţiei are repercusiuni asupra identificării antroponimului şi a stabilirii relaţiilor acestuia cu toponimele, relaţii care se reflectă în orice analiză etimologică a unui nume propriu. De asemenea, autorul ne atrage atenţia că, fără a cunoaşte elementele de structură ale antroponimelor, nu se poate găsi nici relaţia acestora cu toponimele, şi asfel se perpetuează o serie de etimologii neverosimile, prin căutarea etimonului într-un apelativ. Deşi raportarea la apelativ poate fi realizată, I. Pătruţ remarcă incongruenţa dintre cele două elemente şi de aceea i se pare mult mai justificată raportarea la numele propriu. În această categorie vor fi incluse nume de localităţi precum *Honorici* (este un oiconim ce reprezintă antroponimul omofon, format din tema *Hon-* cu sufixele *-or-* şi *-ič-*), *Sibiciu* (*de Sus/de Jos*), *Boj(u), Păuşeşti* etc.

Meritul acestei cercetări îl constituie nu numai concizia şi claritatea în rezolvarea problemelor controversate, ci, mai ales, opiniile personale, contribuţiile noi, argumentarea riguroasă cu fapte de limbă. Un studiu de acest tip nu este lipsit de interes prin faptul că se întemeiază pe o demonstraţie ştiinţifică, cu numeroase implicaţii lingvistice, dar şi istorice.

Aşa cum a fost concepută, lucrarea oferă informaţiile necesare pentru înţelegerea conceptelor fundamentale şi a metodelor lingvistice folosite în sistemul derivativ al numelor proprii, constituind o prezentare de ansamblu adecvată şi cu noi posibilităţi de interpretare a sistemului antroponimic românesc.

GABRIELA DOMIDE
Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară
„Sextil Puşcariu”,
Cluj-Napoca, str. E. Racoviţă, 21

MIOARA AVRAM, *Studii de morfologie a limbii române*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005, 338 p.

Situându-se pe linia morfologiei tradiţionale ca obiect de studiu şi metodă de cercetare, volumul regretatei Mioara Avram reuneşte 30 de articole publicate între 1958 şi 2004 în periodice de specialitate (SCL, LR, LLR, RRL, AUI) sau în volume cuprinzând actele unor reuniuni ştiinţifice din ţară şi din străinătate.

Utilitatea grupării acestor materiale într-un volum se justifică prin serviciul pe care îl aduc asemenea surse bibliografice – indispensabile cercetătorilor, dar şi profesorilor şi studenţilor –, şi anume acela de a avea acces rapid la bibliografie.

Articolele, scrise de autoare pe durata aproximativă a unei jumătăţi de secol, subliniază, o dată în plus, viziunea cuprinzătoare asupra fenomenelor de limbă şi personalitatea unui cercetător şi dascăl care a marcat generaţii întregi de studenţi, profesori şi tineri cercetători, dincolo de „mode” şi „curente” lingvistice.

Articolele abordează, aşa cum reiese din titlul volumului, probleme de morfologie, însă aspectele vizate nu aparţin exclusiv morfologiei, unele discută – fapt, de altfel, firesc – probleme ce ţin de sintaxă, altele se referă la probleme de lexicologie sau compară diverse fapte de limbă cu cele similare din limbi romanice sau neromanice. Importante sunt şi acele articole care privesc realizări din morfologia istorică sau cea dialectală.

Primele patru articole sunt dedicate unor probleme generale. În *Structura morfologică – mărturie incontestabilă a latinităţii limbii române* (p. 7-11) se subliniază trăsăturile specifice ale românei în cadru romanic, respectiv conservarea unor elemente de flexiune din latină (cele trei declinări din latina populară, formele de genitiv-dativ singular, feminin şi vocativul masculin, genul

neutru, păstrarea unor neregularităţi de flexiune: *om – oameni* < lat. *homo – homines*, conjugarea verbului *a fi* etc.), precum şi deosebiri care dau limbii române individualitate în cadrul romanităţii (cum ar fi poziţia enclitică a articolului hotărât). Un alt articol dezbate problema mijloacelor de diferenţiere lexicală, cu referire la problema omonimelor.

Autoarea semnalează existenţa unor surse de informare, cum sunt vechile gramatici româneşti (*Date dialectale recente şi mărturia vechilor gramatici ale dacoromânei*, p. 39-49), care notează anumite aspecte aparţinând morfologiei verbului, redescoperite de cercetători pe teren sau în textele literare. Materialul contribuie la o mai bună cunoaştere a istoriei fenomenului în cauză, pe lângă acest fapt confirmând şi autenticitatea anumitor forme, care, câteodată, riscă să fie considerate suspecte, spre exemplu: problema desinenţei regionale de pers. a II-a sg. a mai mult ca perfectului, *-(se)i*, în loc de *-(se)şi* – considerată de autoare un posibil arhaism morfologic –, care a fost semnalată de A. T. Laurian, Aron Pumnul şi confirmată de datele din teren. Interesante sunt şi forme ca *iescŭ*, *(ieşti)*, *(ieşte)*, *ieştem*, *ieşteţi*, *iesc(ŭ)*, din paradigma indicativului prezent al verbului *a fi*, notate de Mircea Zdrenghea în 1948, confirmate de materialul ALR sau de sursele literare. Aceste forme au fost înregistrate de Nicolau Bălăşescu şi de I. Codru Drăguşanu înainte cu un secol (1848), de C. D. Loga în *Gramatica* sa din 1822 şi de G. Săulescu în 1833 sau în alte lucrări ulterioare.

În articolul *Interferenţe flexionare între nume şi pronume în limba română* (p. 50-63) sunt analizate, ca să ne oprim doar la câteva exemple, construcţiile cu prepoziţii urmate de acuzativ în locul formelor sintetice de genitiv şi dativ, extinse de la substantive, numerale şi adjective cantitative, la unele pronume şi adjective pronominale şi la pronume necantitative, sau desinenţa de genitiv-dativ *-or* preluată de adjective ca: *anumit*, *destul*, *diferit*, *felurit*, *mult*, *puţin*, care, în urma acestui fapt, au ajuns să constituie o nouă clasă flexionară, a adjectivelor cu cinci forme în total (faţă de patru avute anterior). O „noutate absolută” o constituie extinderea la pronume a articolului proclitic de genitiv-dativ *lui (lu)* în locul formelor afixale: *(al) lu altu*, (*al) lu ăla/ăsta*, *(al) lu cutare*, *(al) lu cine* etc., care capătă amploare în limba vorbită.

Următoarea secţiune în cadrul volumului priveşte probleme de morfologie grupate în ordinea tratării părţilor de vorbire în gramatici: genul (*„Genul comun” în limba română* – p. 64-79, *Genul substantivelor străine întrebuinţate ca atare în limba română* – p. 88-97, *Moţiunea substantivelor neutre nume de animate* – p. 98-102), desinenţe (*Desinenţa **-uri** pentru substantivele feminine* – p. 111-120, desinenţe pentru substantive străine), cazurile (*Poate vocativul fi considerat parte de propoziţie?* – p. 129-131), omonimia *lui* articol şi pronume în analiza gramaticală (p. 132-136), flexiunea adjectivului (p. 137-141), aspecte din structura unor formule cu numerale, probleme ce ţin de morfologia verbului (*Despre formele de perfect simplu cu **-ră-** la singular* – p. 168-181), desinenţa regională *-i* la pers. a II-a sg. a mai-mult-ca-perfectului (p. 182-189), *Condiţionalul cu valoare de indicativ trecut în textele vechi române*şti (p. 190-197), vechimea şi explicaţia formelor de imperativ negativ de tipul *nu du, nu fă, nu zi*. Din cadrul morfologiei adverbului, sunt tratate *Cultismele adverbiale cu sufixul -e în limba română* (p. 232-250) sau adverbul *mâine* în contextul timpurilor verbale din sfera trecutului (p. 251-259). Nu sunt lăsate la o parte nici aspecte legate de utilizarea prepoziţiilor – confuzii în regimul cazual al acestora sau adoptarea unor prepoziţii neologice în limba română contemporană şi funcţionarea acestora în sistemul limbii române (p. 260-279). Gruparea tematică a problemelor abordate permite identificarea unei concepţii de ansamblu asupra morfologiei limbii române, concretizată, aşa cum însăşi autoarea remarcă, „în opţiunea metodologică, în sprijinirea pe fapte cât mai numeroase şi valorificarea critică a cercetărilor ulterioare, mergând până la observaţii din primele gramatici româneşti” (*Cuvânt înainte*, p. 6).

Desigur, aceste contribuţii la studierea morfologiei limbii române sunt doar o parte dintre studiile Mioarei Avram; altele au fost incluse în volume precedente. După cum atrage atenţia şi autoarea, originalitatea acestor contribuţii trebuie apreciată în raport cu data primei lor apariţii (*ibidem*).

Pe lângă bibliografie, volumul este întregit de un *Indice de cuvinte, afixe şi îmbinări* (p. 297-335), foarte util celor care urmăresc anumiţi termeni sau realizări ale acestora (forme flexionate) în diferite contexte.

VERONICA ANA VLASIN
Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară
„Sextil Puşcariu"
Cluj-Napoca, str. E. Racoviţă, 21

G. GRUIŢĂ, *Moda lingvistică 2007. Norma, uzul şi abuzul*, Piteşti, Editura Paralela 45, 2006, 234 p.

Rândurile de mai jos se constituie într-o recenzie profesional obligatorie, deşi cam târzie, a unei cărţi de gramatică normativă mai aparte – ca stil, manieră explicativ-argumentativă şi confort creat cititorului – a profesorului G. Gruiţă: *Moda lingvistică 2007. Norma, uzul şi abuzul,* Piteşti, Editura Paralela 45, 2006.

Problematica acestei cărţi, înscrisă în perimetrul mai larg a ceea ce numim, cu o sintagmă tradiţională, „cultivarea limbii", este un subiect predilect al autorului, «atacat» încă din tinereţe (vezi *Acordul în limba română,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981), asupra căruia s-a aplecat constant în numeroase studii şi articole de specialitate, rubrici de cultivare a limbii, emisiuni radio şi volume de mare tiraj, editate şi reeditate la edituri de prestigiu (vezi *Gramatica normativă. 77 de întrebări / 77 de răspunsuri,* Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1994, reeditată în 1998.)

Faptele de limbă analizate şi comentate aici sunt excerptate din limbajul *presei* scrise şi audiovizuale din ultimii ani. A optat, ca posibilitate de a sonda piaţa lingvistică, pentru acest compartiment, întrucât, după cum afirmă însuşi autorul, „este cel mai concludent, prin dinamica şi varietatea manifestărilor sale, prin marea sa receptivitate la inovaţia lingvistică, bună sau rea".

Tot autorul, în *Prefaţă,* îşi motivează titlul cărţii şi, în mare măsură, structura, modalitatea de abordare şi terminologia aferentă: „Am optat pentru «moda lingvistică» prin analogie cu cea vestimentară, întrucât şi aici funcţionează acelaşi joc imuabil şi efemer, între aventura novatoare şi cuminţenia tradiţionalistă, în aceeaşi atmosferă de mimetism fonetic, dar şi de contestare vehementă. Ca şi în vestimentaţie, nu tot ce «se poartă» la un moment dat este bun, corect şi frumos, dar nici nu trebuie automat respins orice iese din obişnuinţa noastră lingvistică sau contravine gustului personal".

Lucrări mai ample sau mai reduse cantitativ în acest domeniu s-au scris destul de multe în ultima vreme – şi prof. G. Gruiţă le pomeneşte la locul cuvenit, dar această carte are câteva trăsături care îi conturează un profil aparte, o fac, într-un anumit fel, *unică* în lingvistica românească, cel puţin până acum.

În primul rând, această carte este una foarte frumos scrisă, etalând calităţi literare (scriitoriceşti) nebănuite până acum la autor şi, de altfel, mai rare în lumea gramaticienilor. Este o carte pe care o citeşti cu o plăcere crescândă, o carte care îţi creează un confort spiritual multiplu, supraetajat, o stare de confort la care parcă nu mai poţi renunţa – şi o citeşti până la capăt.

În al doilea rând – şi din nou cartea iese din rând – comentariul (= analiza) faptelor de limbă este însoţit pe tot parcursul cărţii de numeroase reflecţii, în aparenţă extralingvistice, care vizează o paletă largă de trăsături ale poporului care vorbeşte limba română – morală, politică, apucături şi obiceiuri, psihologie, mentalitate, raportare la respectul mapamondului etc., toate însoţite de vorbe alese şi de duh, cu admiraţie sau ironie fină, subtilă sau explicit caustică. E o carte din care cititorul, în afară de predicat, subiect, acord, participiu, uz şi abuz, verbe, substantive etc., află foarte multe alte lucruri utile pentru viaţa lui lingvistică şi extralingvistică.

În al treilea rând, cartea de faţă constituie un unicat prin modul de prezentare a problemelor de limbă – o pendulare continuă, fericită şi confortantă, între un limbaj (metalimbaj) propriu gramaticii ca ştiinţă (relativ exactă) şi un limbaj metaforic cu o putere de plasticizare şi concretizare debordante,